

DR. MAROSI LAJOS

Egy emberöltő földközelen Dr. Lukács Pál ír kávé mellett

A KSH Szolnok Megyei Igazgatóságának nyugalmazott igazgatója, dr. Lukács Pál szandaszőlősi otthonában fogadott olyan közvetlenül és barátságosan, mintha régi ismerősök lennénk. Pedig korábban sosem találkoztunk. Folyóiratunk statisztikatörténeti sorozatának eddigi cikkei (Novák 2010, Dusek 2010) hívták fel figyelmet az évtizedeken át legtöbbet publikáló megyei igazgatóra. Így most interjúsorozatunkban ő képviseli a hivatal területi szerveinek statisztikusait, elemzőit, szerzőit.

Hanem a cím magyarázatra szorul. Első sora egyszerre utal arra, hogy az interjúalany a statisztikai szervezet olyan területi egységeiben dolgozott (járási központban, megyeszékhelyeken), amelyek a legközelebb vannak az adatszolgáltatókhoz, meg arra, hogy szakmai érdeklődésének egyik fő tárgya a mezőgazdaság volt. A Területi Statisztikában 1957 és 1979 között megjelent 25 publikációja sokoldalú volt ugyan, adatgyűjtés-szervezési és módszertani témák mellett szólt a községfejlesztésről, a tanyarendszerről, az urbanizációról, a lakosság életkörülményeiről és kulturális színvonaláról, tett kirándulást az alföldi szénhidrogén-termelés környékére is, mégis a termelőségvetkezetek, az öntözés, a talajjavítás, a szőlőtermesztés, a sertésenyésztés és persze a felvásárlás volt gyakoribb témája. A cím második sorát pedig azzal a módszerrel igyekszem egyértelművé tenni, amit szerkesztőként nagyon ritkán tartok indokoltnak: zárójelben megadom angolul is. Dr. Lukács Pál ír kávé (Irish coffee) mellett. Ezzel a házigazda felesége, Márta asszony kínálta „stábunkat”: Sándor István ny. igazgatót, Lukács Pál hivatali utódját, aki volt szíves a beszélgetést megszervezni, valamint e sorok íróját.

Pali bátyám, mint egyik legtermékenyebb szerzőnket szeretnék a Területi Statisztika mai olvasóinak bemutatni.

Én onnan tudom, mennyit írtam, hogy volt egy nagyon kedves munkatársam, a tájékoztatói osztály vezetője, Végső Zoli, egy tudóstípus, aki sokat publikált. Ő jött egyszer azzal, hogy büszke rám, mert én publikálok legtöbbet az igazgatók közül.

Ezek szerint ebben nem volt valamiféle verseny a KSH területi dolgozói között? Dr. Végső Zoltánon kívül figyelte azt valaki, hogy ki mennyit publikál vagy mi módon fejt ki aktivitást?

Az igazgatóságok figyelték egymást. Volt egy jó értelemben vett verseny a tájékoztatási osztályok munkatársai, tehát a közgazdászok között, hiszen a Területi Statisztikai Szekcióban találkozott a társaság évente legalább egyszer. Ezeken a tudományos üléseken illetl jól szerepelni. Ahogy szegény Tegzes Ottó barátom mondaná, a Gondviselés kegyelméből nekem szerencsém volt, olyan jó munkatársak jöttek össze, akiket meg lehetett „birizgálni”, hogy bizonyítsanak, írjanak. Összetartás volt köztük. Nem rivalizáltak, egymás dolgait javították, hogy az osztály, az igazgatóság jól szerepeljen. Ez hallatlan jó érzés volt. A privát életben sem csak a névnapokat ünnepeltük meg a Tisza-ligetben, hanem elég volt egy ötletet követő telefon, és fél ötkor beültünk pár kocsiba, mentünk egymáshoz. Jól éreztük magunkat, a kolléganők férjeivel együtt.

Ezek melyik évek? Azért kérdezem, mert Barabás Miklós elmondta, hogy a kezdetekkor, amikor az igazgatóságok létrejöttek, a dolgozók képzettsége kívánnivalót hagyott maga után. Kicszerélődtek ők, vagy továbbtanultak?

Ezek már a '70-es évek voltak. De én jóval korábban, 1955-ben kerültem Szolnokra. Mindjárt azzal kezdődött, hogy jött a racionalizálás. Én nem is ismertem még a társaságot.

Igazgatónak helyeztek ide?

Igen. Kértem a központot – akkor már Barabás Miklós volt a főnök –, hogy segítsenek: kit kell elküldeni. Borzasztó volt így kezdeni! Aztán meg: nem engem vártak. Volt egy jelölt, az igazgatóhelyettes. Kiszámolták, hogy mindenki lép egyet előre. És akkor jön Budapestről ez a Lukács Pál! Amikor elkezdődött a létszámcsökkentés, volt, aki meg is mondta, majd ő a férje révén megmutatja... Gondoltam, hadd mutassa! Végül is lezajlott a dolog.

Kezdetben egyszerű, leíró anyagokat készítettünk. Egyértelmű volt, ha befejeződött egy állatszámítás, egy termelőszövetkezeti adatfelvétel – írtunk róla egy tájékoztatót. Emlékszem, hogy a Mezőgazdasági főosztályról (a központból mindig volt összekötő látogatónk) jött a hír, hogy Laki Bandi Pécserről a témáról 10 oldalt írt. (Laki-Lukács-Takács jó hármassal Baranya, Szolnok és Hajdú megyéből.) Vagy Takácsék írtak ennyit, meg ennyit. Szóval ily módon buzdítottak bennünket. De rendszeresen jött a Statisztikai Értesítő, és úgy voltam vele: ha mások írtak benne, akkor írok én is.

Barabás Miklós volt a lap főszerkesztője is. Májig emlékszem rá: visszakaptam az első írományomat, hogy nem elég elemző, meg ilyesmi. Le voltam sújtva, hogy ez velem (!) megtörténik, aki annyit írtam már. Ez volt a természetem, hogy ha valami rossz dolog ért, már gimnazista koromban is, akkor három napig begubóztam, hogy azért se csinálom tovább. Három nap után meg elhatároztam, hogy csak azért is megmutatom! Akkor is ez történt, nem hagytam magamat, jöttek a publikációim. Később Barabás főnök elismerte az eredményeimet, azért hívott meg a szerkesztőbizottságba. Ez megtiszteltetésnek számított, rangot adott a kollégák között, hogy az ember ott van, beleszól ebbe-abba, meg többet találkozik a főnökökkel. Ezek emberi dolgok.

Hadd térjek még vissza kicsit a racionalizálásra! Valakiket el kellett küldeni, és megoldottatok. De hova mentek? Akkoriban munkanélküliség nem volt, tehát a megoldás is mást jelenthetett... Ők hova kerültek?

Ez nem volt gond. Pillanatok alatt elhelyezkedtek abban az időben. Tanácshoz, vállalat-hoz, a vidékiek (mert járási felügyelőségi dolgozók is voltak közöttük) gyakran ott helyben találtak munkát. Gond '56-ban jelentkezett, a forradalom után. Hívatott a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány által kijelölt megyei tanácselnök. Közismert ember volt, régi kommunista. Jóformán azt se mondta, üljek le, hanem adott egy listát, hogy ezeket az embereket másnapra rúgjam ki, és jelentsem, hogy megtörtént. Néztem a listát, kezdtem volna beszélni róla, ő meg: „Nem azért hívatam, hogy megtárgyaljuk a dolgot, hanem azért, hogy hajtsa végre!” Nem tudtam hirtelenjében, hogy mit kell csinálni.

Volt neki erre hatásköre? Ő a tanácson, te a KSH-ban...

Abban az időben mindenre volt hatásköre. Felhívtam Barabást Miklóst, hogy ilyen utasítást kaptam. Mondta, hogy írjak egy rövid feljegyzést az elnöknek, Péter Györgynek. Ő olyan ember volt, hogy le a kalapot előtte, s ez nem csupán az én véleményem. Egyszer mondta nekünk: „Idefigyeljenek! Az igazat, és csakis az igazat írják és mondják, és én akkor meg tudom védeni magukat!” Ez óriási dolog volt abban az időben. Tudtuk, hogy ő meg tud bennünket védeni, ha valami nagy hülyeséget nem csinálunk.

Felrendelt az Öreg (így beszéltünk az elnökről), és ezt mondta: „Lukács elvtárs, elolvastam a feljegyzését, értem. Az egyik dolog: ezt végre kell hajtani, nincs mese. A másik dolog: visszalépett-e már a pártba?” Mondtam, hogy nem. „Az a javaslatom, hogy amint hazamegy, lépjen vissza, és akkor én meg tudom magát védeni mindentől.” Hazajöttem, itt várt a helyettesem, mondom neki, hogy mi történt. Mit csináljunk? A létszámcsökkentést végre kellett hajtani. Mindenkivel elbeszélgettem, igyekeztem megértetni, hogy nincs más lehetőségem. Képtelen dolog volt az egész. Mert, akinek pap volt a bátyja, azzal kapcsolatban még értettem a logikájukat. A másik főjegyző volt, ezt is értettem. De szerepelt olyan vidéki dolgozó a listán, akinek egyszerű munkásember volt a férje, az apja meg paraszti származású...

Gondolom, nem is exponálták magukat a forradalom idején.

Nem! Csak arra tudok gondolni, hogy olyannak volt benne a keze, aki már számított rá, hogy előrelép, amikor engem idehelyeztek. Egy kolléganőnk férje jóban volt azokkal ott. /L. P. felfelé int a fejével./ Ő adott le valamilyen listát, de nem tudom, milyen alapon. A forradalmi események alatt bejárt hozzánk, és biztatott, hogy ne dolgozzunk.

Fantasztikus viszonyok voltak akkoriban! A kollégák közül engem írásban többen is feljelentettek. A rendőrség behívogatott, kéthetes időközönként. Egy civil ruhás tiszt – gondolom ÁVH-s – foglalkozott velem: „Lukács elvtárs, maga részt vett a tüntetéseken, és miket mondott!” Pedig nem mondtam semmit, hiszen senkit nem ismertem. De a főtérren volt az iroda, tényleg lementem megnézni a tüntetést. Lényeg az, hogy ez a rendőrségi cirkusz kezdett veszélyes lenni, sose tudta az ember, nem mondják-e, hogy most itt marad. Nem sok kellett hozzá.

Mindez '56. november 4. után volt? Vagy már '57-ben?

November 4. után. A főutcán laktunk abban az időben. A lakásért jöttem le Pestről. (Ezt majd elmesélem.) Éjszaka itt vonultak a szovjet páncélosok. Össze voltunk csomagolva egy kis kofferbe, nem tudtuk, hogy hova mennénk, de ha lőnek, mindenesetre a pincébe.

Szóval a rendőrségi dolog odáig ment '57 elején, hogy már féltem. Ez az igazság! Kértem Barabást Miklóst, hogy helyezzen el innen. Nagyon jóban voltam többek között Szegedi Palival Győrben, fogadott volna a Tájékoztatási osztályon. Barabás nem örült, kádergondok voltak akkoriban. Azt mondta, lejön, és beszél az első titkárral. Nekem az első titkárral, egy Csáki nevű pedagógussal semmiféle bajom nem volt. Barabás főnök tényleg eljött, bejelentkezett előzőleg. Több mint egy órája ott volt a pártbizottságon, és nem érkezett vissza. Már úgy voltam, hogy rendőrökkel jön, és visznek. Aztán mosolyogva érkezett. Azt mondta, jól elbeszélgettek Csáki elvtárral, aki nagyon rendes, és becsül engem. Fel volt háborodva, mikor kiderült, hogy engem a rendőrség hívogat. Telefonált, és megkérdezte, kivel tárgyalták meg ezt, mert én őhozzá tartoztam káderszempontról. Eltelt vagy három hét, hívat a rendőrségi „összekötő”, és azt mondja: „Lukács elvtárs, nagyon sok egyéb dolgunk van, nem érünk rá magával pillanatnyilag foglalkozni.” Kaptam egy papirost (máig megvan), amely megszünteti az eljárást. Így indultam itten. Bár mindenütt nehéz időszak volt.

Akkor hát: honnan érkezél? Sőt, honnan indultál?

Édesapám bírósági tisztviselő volt Nyíregyházán. Úgy illett, hogy a fia külön ember legyen. Szóval bírónak készültem. Amikor az első gimnáziumi osztályt elvégeztem, édesapám előrelátóan elintézte, hogy helyezték át Debrecenbe, az egyetemi városba. A Piarista Gimnáziumba írtak. Szenzációs intézmény volt. A tanárainkra a mai napig hálásan emlékezem. Szédületes emberek voltak!

Mi volt a titkuk? Mi volt bennük az igazán jó?

Először is: ráérték velünk foglalkozni. Szerették a gyerekeket, és istenigazában meg akartak bennünket tanítani a tantárgyukra. Mindent ki akartak hozni belőlünk. Például az osztályfőnökünk, Pogány János, matematikát és fizikát tanított. A 8. gimnáziumban már nem a tankönyvet tanultuk, hanem egyetemi anyagot. Aki közülünk orvosnak ment, annak az első évben fizikából semmit nem kellett tanulnia, mert kirázta az ujjából. A tanáraink mindig a rendelkezésünkre álltak. Ha problémánk volt, be lehetett hozzájuk csengetni.

Másodszor: nagyon szigorúan fogtak bennünket. Ők írták a tankönyvet is. Némelyiküknek notesze sem volt, hogy beírja, hányasra feleltem. Tudta, hogy mit érek, és hányast érdemlek. És volt köztük olyan, aki gyors és ideges ember lévén odarohant a felelőhöz, és ha az rosszul szerepelt, odakoccintotta a fejét a táblához. Sokkal kellemesebb emlék, de szintén a szigorúságra utal: a báli szezonban hetedikesek és nyolcadikosok részt vehettünk a „piarista teán”, aminek az igazgató volt a fővédnöke. Éjfélig. De azt tudtuk, hogy másnap minden tantárgyból felelni fogunk. Napokon át előre tanultunk.

Harmadszor: nagy tekintélyük volt előttünk. Magyartanárunk, Báthory József, aki az igazgató is volt, ha összehívott bennünket egy nagyobb gyűlésre, mindig így kezdte: „Fiúk!” Mi meg a szánkat eltátottuk, mert ő szólt hozzánk, nagyon oda kellett figyelni. Vagy ott volt a kötelező levante-foglalkozás. A paptanáraink nem engedték, hogy külső emberek képezzenek bennünket. Elvégezték a levante-oktatói tanfolyamot, szombati napon beöltöztek, masíroztunk ki a városközpontból a Nagyerdőre. Ott a gyakorlatot az igazgató mutatta be először – a kötélmászást és mindent.

Melyik években jártál gimnáziumba? Mikor érettségiztél?

1942-ben érettségiztem. Először 30 év után tartottunk érettségi találkozót. Zűrösök voltak a viszonyok. Az érettségi tablón zsinóros magyar ruhában vagyunk. Az egyik tanárunk jövendölte, hogy „ez még égni fog némelyikteken”. Nem tudunk ilyenről, de előfordulhatott. Harminc esztendő után minden évben találkozunk. Az osztálytársaink közül már csak öten élünk. Az idén ide hívom meg a többieket, mert már nem kedvelem a lépcsőket.

Tehát bírónak készültél.

De jött a háború utáni időszak, a népbíráskodás. Mondtam édesapámnak, hogy ezt a pályát abbahagyom. Előzőleg a jogi egyetemre beíratk a szüleim, s azt mondták: „Fiam, most már intézd a magad dolgait!” A tandíjat, a könyveket ők már nem tudják fedezni a fizetésükből. Magántanítványaim voltak, tehát ment a dolog. Az első évet nem valami fényesen végeztem, legalábbis a gimnáziumi eredményeimhez képest. Magam is azt mondtam, a betyár életbe, ez így nem jó!

Abban az időben az egyetem egyes karain az altiszt volt a legfontosabb ember. Mit ad isten, az én nagyanyám szomszédjának fia volt itt az altiszt, aki engem megismert, és mondta az első év után, hogy ez nem valami jó eredmény, ezen változtatni kell. A 2. év elején azt kérdezte, lenne-e kedvem egy professzor mellett szemináriumon segéderőnek lenni, a könyvtárt gondozni. Mondtam, persze, hogyne lenne kedvem! Kiderült: az ő ajánlása volt szükséges ahhoz, hogy a professzor valakit beengedjen a könyvtárba. Úgyhogy bekerültem az akkori közgazdászprofesszor és a statisztikaprofesszor közös könyvtárba. Ez jó hatással volt rám: tiszta jeles lettem év végére. Statisztikából írtam egy pályázatot: „Népmozgalmak a XX. században”. No de a 2. évet már a debreceni Kollégiumban fejeztük be, mert a németeket beszállásolták az egyetemre, kipakoltak onnan bennünket. Utána menekültünk Debrecenből, nagyjából ki is bombáztak bennünket, Téglásra mentünk, mert nagyanyámnak ott volt a háza. Azt se tudtam, az indexem hol van, be volt adva aláírásra. A háború után megkerült a Kollégium könyvtárában.

Az egyetemről még csak annyit, hogy a statisztikaprofesszor Bozóky Ferenc volt, a közgazdász pedig dr. szadecznei és szadeczfalvi Szadeczky-Kardos Tibor (így illett hivatkozni rá), abszolút úriember, aki előadás közben ilyeneket mondott: „csak azért említtem, hogy aki még nem vett részt oroszánvadászaton”. Szinte tudtam, hogy engem az első napokban próbára tesz. Hallottam, hogy tanulmányai franciául is megjelentek, s ő erre büszke volt. A könyvtárban kikerestem ezeket a publikációit. Két hét nem telt bele, hogy azt mondta: „Kérlek szépen, hozd be nekem ezt meg ezt a tanulmányomat!” Nagyon elégedett volt, hogy két perc múlva az asztalán volt a cikk. Élveztem, ahogy egyes dolgokra reagált. Bevittem neki az írásbeli kollokviumokat. Az egyik dolgozatot olvasva így szólt: „Te, ez ezt nagyon elszurta!” Mondtam neki, hogy ez meg ez történt... „Ja, ez ugye rendes fiú? Akkor megadom neki a jobb jegyet.” És már írta is befelé.

Nagyon sajnáltam, hogy ez abbamaradt, de a háborús események után véletlenül se akartam bíró lenni. Elhelyezkedni rettenetesen nehéz volt. Jobb híján elmentem Rétközberencs községbe, Kisvárda mellé, ahol vasút sincs, a főjegyző két lányát pótvizsgára felkészíteni. A vizsgájuk sikerült, engem meg ott tartottak községi kiségitőnek. Lett 170 Ft fizetésem! Meg lakásom volt, s nem sokat kellett a kosztért fizetni. Bö két évet

töltöttem Rétközberencsen. Itt ismertem meg és tanultam megbecsülni a falusi földművelő ember egészséges gondolkodását, becsületességét és munkaszeretét.

Évszámot mondanál hozzá?

'48 –'49. Kijött a faluba a járási párttitkár. A főjegyzővel és velem beszélt. „Eltársak! Maguk párttagok?” Mondtuk, hogy nem. Letett két belépési nyilatkozatot: „Eltársak, holnap reggel kitöltve megkapom, vagy ki vannak rúgva!” Meg voltunk győzve.

Kis falu volt az. Akadt pár úgynevezett kulák, szegények, ők sokat szenvedtek, bűntette őket a rendőr világba... Minket meg szemináriumon képeztek. A helybeli párttitkár (rendes fiatalember volt egyébként) tartotta a szemináriumot. Természetesen mindenki megfelelt a vizsgán, csak a főjegyző, meg én nem. De a pótvizsgán átmentünk.

Meghirdettek egyszer egy segéd-előadói állást Rétközberencs községbe. Megpályáztam. Be kellett menni Nyíregyházára a Megyei Tanács elnökéhez káderezésre. Elbeszélgetett velem, de az nem tetszett neki, hogy édesapám bírósági tisztviselő volt. Megkérdezte, miért nem vittek el a csendőrök, hogyhogy nem voltam katona? „Jó, hazamehet!” Nem neveztek ki, nem voltam alkalmas segédelőadónak.

Hogyhogy nem voltál katona?

Tegzes Ottó barátom azt mondta az ilyesmire: „Tudod, Palikám, a Gondviselés!” Behívtak engem is a háború alatt katonának, mert a huszonnégyesek felét behívták, a másik felét meg nem. Nem voltam fellelkesülve, ez az igazság. Egy debreceni iskolában kellett jelentkezni. Mennék be az ajtón, kijön egy tartalékos főhadnagy, egy nagyon jó ismerősöm, és kérdezi: „Te mit keresel itt?” Mutatom neki a papíromat: „Hű, a betyár életbe! ... Van valami probléma az egészségeddel?” A lábammal már akkor is voltak bizonyos gondok. Mondtam neki: „Maradj itt, ne mozdulj innen, meg be ne gyere! Mindjárt jövök.” Kijött 10 perc múlva: „Nagyon panaszkodj a lábodra! Ne törődj semmivel, Isten áldjon meg!” Aztán az orvos sétáltatott engem, gacsos láb stb. Nem voltam alkalmas. Így menekültem meg, valószínű sok borzalomtól.

Visszatérve munkahelyeim témájához... Bekerültem Kisvárdára, a járási tanács tervstatisztikai csoportjához. Nagyon jó fiatal gárda volt ott, viszont olyan ember volt a járási elnök, akinek velem állandóan baja volt, és ez káderjellemzéseimbe is bekerült: nyakkendőt hordtam, meg esernyőm is volt. Azt mondogatta: „Lukács elvtárs, ebből baj lesz, magát a rendőrség elkapja mint osztályellenséget, mert nyakkendőt hord.”

Mit kellett volna? Mi volt az elvárás?

Proli módon kellett volna öltözni. Micisapka dukált hozzá, vagyis svájcisapka. Nyakkendő, ugyan már!

A munka milyen volt?

Mentek az összeírások: vetésterület stb. A teljesítés az operatív jelentésben mindig 110% volt, a mi összeírásunk szerint meg nyolcvanegynéhány, maximum 90%.

Tehát ők túlteljesítést jelentettek, míg valójában...

Ki is fejezték rosszállásukat, mert elrendelték, hogy lóhátról kell vetni, olykor nagy sárban is. Értettem, hogy az emberek bosszankodtak.

Egyik alkalommal összehívtak bennünket, fiatalokat fél ötkor az előcsarnokban, hogy induljunk, és másnap reggelre szervezzük meg a zenés aratáskezdetet. (Mert a parasztember nem tudta volna, mikor kell aratni!) 32 község volt a járásban, mindenki kapott 3 községet. Nekiindultunk, kerékpárral, természetesen. A régi főjegyzők ismertek bennünket. Ahogy megláttak, már messziről összezsápták a kezüket: „Jézus Mária, miért zavar-tak már ki megint benneteket?” Mondtuk miért, hát el voltak képedve. De meg kellett szervezni reggelre a zenés ébresztőt, mert a tanácselnök elvtárs kocsival végigjár, hogy minden rendben van-e.

Ekkor tartotta a KSH az országos termésbecslői tanfolyamot Balatonlellén. Minden járásból kellett egy embert küldeni. Én nagyon reménykedtem, hogy engem ismét küldjenek be, de szó se volt róla. Elment egy kolléga. Egy hét múlva hazazavarták, hogy nem alkalmas. Gondoltam, most már én jövök. Nem! Megint mást küldtek, de őt is hazazavarták egy hét múlva. Ekkor hívtak engem nagy szentségelések közepette: „Pakolj, indíts Balatonlellére!” Képzeld el, két ilyen kolléga után, akiket sajnáltunk, az egyik nagyon rendes volt, még a nevére is emlékszem, altiszt volt korábban, és kiemelték. Nem ment neki a százalékszámítás.

Na, megérkeztem, dr. Szabady Egon volt az iskola vezetője. Helyettesével a következő beszélgetés zajlott le közöttünk.

– Honnan jött?

– Kisvárdáról.

Sóhajtott. – Tudja, hogy ez nehéz tanfolyam?

– Igen, hallottam, már két kolléga hazajött.

– Tudja, hogy itt nemcsak összeadni, meg kivonni kell? Szorozni, osztani, meg százalékot is kell tudni számolni.

– Én statisztikából jelesre kollokváltam Bozóky professzornál – mondtam.

– Ja? Tessék, itt a szobakulcsa!

A tanfolyam lezajlott rendesen, hazakerültem, és hozzákezdünk a termésbecsléshez. A főagronómus, aki már egyedül volt egyetemi végzettségű a tanácsnál, mert a többiekét kirúgták, elmondta nekem, hogy ahová megyünk, mire kell ott számítani. (Amikor nem-sokára őt is kirúgták, én gyorsan abbahagytam az egyetemi tanulmányaimat, pedig egyetlen szigorlatom hiányzott csak, az egyházjogból. A disszertációm is elfogadták már, de ha megvédem, engem is kirúgnak.)

A jogot folytattad? Estin, levelezőn? Tehát a munka mellett?

Levelezőn. Tanultam szépen, odáig nem volt baj. De ha végzek, az egyetem értesíteni fogja a munkahelyemet, és ez tragédia!

Szóval a termésbecslés... A gépállomás főagronómusával kellett menni becsülni. Vítettük magunkkal az előírás szerinti lécekből készített négyzetméteres keretet, mert ezzel kellett a kalászokat és azon belül néhány kalászban lévő szemet megszámlálni, és felszo-rozva megállapítani az átlagtermést. De hasonló volt a módszer a burgonyatövekre stb.

Mérés előtt szemrevételezni kellett a táblát, és így megbecsülni a várható termést. Kérdeztem a „szakember” véleményét, de ő elhárította ezt, mondván „csak maga után,

Lukács elvtárs”. Én tudós képet vágva 8 mázsát mondtam (mert ezt tudtam meg előzőleg az igazi szakembertől. A társam persze egyetértett velem... Így ment ez. Jutalmat kaptam a termésbecslés jó elvégzéséért. A nevemre jött a jutalom, ami átment a járási elnök kezén. Hívatott: „Lukács elvtárs, én nem értem! Mi az, hogy te kapod a pénzt, hiszen ez nekem járna?!” Azt feleltem, hogy ezt én nem tudom, reklamáljon Pesten... Merészség kellett bizonyos dolgokhoz, hogy az ember megússza. Ha megijedek, biztos bajba kerülök.

1952-ben váltunk le a tanácsoktól és önálló lett a KSH területi apparátusa.

Összes tej- tojás- baromfibeigyűjtés szektoroként			
Megnevezés	1954-ben	1955-ben	1955. év 1954. év %o-ában
Tejbeigyűjtés (hl)			
Állami gazdaságok és állami vállalatok átadása	48439	60617	125,1
Kötelező beadás:			
Mgi. termelőszövetkezetektől	28520	33626	117,9
Egyéni termelőktől	110145	73281	66,5
Szerződéses és szabadfelvásárlás	77406	138130	178,4
Összesen	264510	305654	115,6
Tojásbeigyűjtés (ezer darab)			
Állami gazdaságok és állami vállalatok átadása	1270	749	59,0
Kötelező beadás:			
Mgi. termelőszövetkezetektől	1153	640	55,5
Egyéni termelőktől	8018	9762	121,8
Szerződéses és szabadfelvásárlás	14169	17771	125,4
Összesen	24610	28922	117,5
Baromfibeigyűjtés (mázsa)			
Állami gazdaságok és állami vállalatok átadása	547	1132	206,9
Kötelező beadás:			
Mgi. termelőszövetkezetektől	767	844	110,0
Egyéni termelőktől	7206	8225	114,1
Szerződéses és szabadfelvásárlás	11404	15149	132,8
Összesen	19924	25350	127,2

Egy jellegzetes oldal a Szolnok megye
STATISZTIKAI ÉVKÖNYVE
1952–1955 c. kötetből
A kiadás napja: 1956. szeptember 15.
Elkészült példányok száma: 300
E példány sorszáma: 227

Hogy érted, hogy leváltak? Amikor a tanácsi részlegről statisztikai hivatali felügyelőség lett?

Igen, járási felügyelőség és megyei igazgatóság lett, s én lettem a vezetője '52. március elsején a kisvárdai felügyelőségnek. Ekkor kezdődtek a különböző összeírások, indult a

gazdalajstrom-készítés, kuláklista (ez ilyen titkos adat volt). A 25 hold felettiek ebbe a kategóriába tartoztak. Nagyon nehéz időszak volt. A kitelepítetteknek például helyet kellett csinálnunk a nagyobb községekben.

De még a tanácsi időszakban egyszer jött a párttitkár: „Véleményt kérnek rólad Budapestről, a Központi Statisztikai Hivatalból. Nyilván az egyéves káderképző tanfolyamra akarnak beiskolázni. De én nem tudok jól gépelni, te tudsz, lediktálom, írd már le!” Leírtam. Fel voltam dicsérve rendesen, ki is húztam magam, hogy milyen rendes káder vagyok. Hívtak a KSH Személyügyi főosztályára, de éreztem, hogy csak a rend kedvéért hívtak fel, énvelem semmit nem akarnak. Jóval később egyszer Barabás Miklóssal beszélgettünk, eszembe jutott ez, és rákérdeztem. Azt mondta: „Erre én is emlékszem! Olyan dolgokat írtak rólad, hogy egyszerűen szóba se jöhetett, hogy téged beiskolázzunk.” Tehát lediktálta nekem a koma a jó jellemzést, de nem azt küldte el.

Barabás Miklós is ilyen iskolát végzett hivatali pályája elején.

Igen, őt egyből beiskolázták, neki szerencséje volt, róla jót írtak.

Állatszámolás következett, egy hónapos határidő volt rá. Ez fordulópont volt számomra a felügyelőségen. Egy hónap, 32 község. De mindenkit ismertem, és jó munkatársakat sikerült átvinni a tanácstól. Mondom nekik: „Fiúk, nekiállunk!” Egy hét alatt megvolt cakli-pakli minden. Jelenttem Pestre, hogy kész vagyunk. Másnap már ott volt a főosztálytól valaki a kérdéssel: „Mi az, hogy megvannak?” Kimentek a falvakba ellenőrizni, hogy s mint. Nagy szenzáció volt, hogy egy hét alatt megcsináltuk ezt az egyhónapos munkát. Nem is maradtam sokáig Kisvárdán, ’52 júliusában behelyeztek Nyíregyházára mezőgazdasági csoportvezetőnek.

Akkor már a megyei igazgatóságra.

Az igazgatóságra, igen. Abban az időben munkaverseny volt. Léteztek ezek a havi hivatali újságok, lehozták a helyezetteket, hogy ki hanyadik. Nagyon jó mezőgazdasági csoportot alakítottam ki, Kisvárdáról naponta bejártak ketten Nyíregyházára, mert szerettek velem dolgozni. Minden felügyelőségvezető ismerősöm volt. Jól felosztottuk a munkát. Mi odabent már olyan jó összefoglaló jelentéseket (nem elemzéseket!) írtunk, például a negyedéves termelőszövetkezeti felvételekről, a tsz-ek helyzetéről, hogy Fazekas Béla számtalanszor lejött, hogy átolvassa, mielőtt ők megírnák a maguk jelentését.

Ő volt az igazgató?

Nem. Dr. Fazekas Béla a Mezőgazdasági főosztály vezetője volt. Pestről jött le. Az igazgatónk pedig Kovács Karcsi volt, rendes kádergyerek, zárkózott fiú. Értelmes volt, de nem tudta az embereket kezelni. A feladatok nagyon gyorsan nőttek, és a színvonalat nagyon gyorsan emelni kellett.

’53 májusában értem jött Tegzes Ottó:

– Pali, Pálós elvtárs úgy határozott, hogy átmész Kecskemétre, átveszed az igazgatóság vezetését.

– Én, az igazgatóságot? Egyedül a mezőgazdasági dolgokhoz értek, ezt csináltam. De olyasmiről, hogy titkos ügykezelés... sosem hallottam, hogy kell azt csinálni. A gazdasági dolgokhoz sem értek stb.

– Ne törődj semmivel, majd segítünk!

Úgy volt, hogy ideiglenesen. De másnap azt mondta Ottó, menjünk körbe, búcsúzzak el a felügyelőségektől. Miért kell nekem elbúcsúzni? Hát jövök vissza! Mégis megtettük a búcsúkörutat, és a harmadik napon már Kecskeméten voltunk. Ott várt az előző igazgató, egy nagyon helyes fiú, Tanczer Ottó. Örült, hogy mentem, mert már meg akart szabadulni az egésztől. Ottmaradt mezőgazdasági előadónak. Bemutattak engem, délután már megbízott igazgató voltam. Kaptam segítséget Pestről, Tegzes Ottó is eljött időnként. Pálos pedig nagyvonalú főnök volt. Nem elég, hogy kiküldetésben voltam, s így napidíjat kaptam, hanem még azt is lehetővé tette, hogy a kislányt, akinek udvaroltam, hétvégén Pesten látogassam.

Nem szerettem Kecskeméten lenni. A kollégák nagyon jók voltak. De a megye! Akkor sívó homok volt ott jóformán minden. Az egész elhanyagolva. A szőlőterületeket álcázottnak hívtuk, mert a dudva teljesen benőtte őket. Ha Baján lett volna a megyei központ, mint régen, akkor biztos ottmaradok, de Kecskeméten nem akartam maradni.

Baján miért lett volna jobb?

Szép város volt. Meg a Dunapart! Egyébként nagyon rendes emberek voltak Bács megyében, mint ahogy Szabolcsban is. Ez utóbbiban sok volt a becsületes, szegény ember! Állatszámamláskor kértük a gazdát, hogy mutassa meg az istállót. Ránk nézett, és megmutatta. Mondtam, köszönöm szépen. Már indulófélben voltunk, amikor kibökte:

– Megsértett ám engem, hogy nem hitte el, amit bevallottam.

– Ne haragudjon, nekem ez az előírás.

– Rendbe van, bejön, iszunk egy pohár bort, és kibékülünk.

Abban az időben abszolút nem voltam én borivó. Bementünk. Ő lehozta az utolsó kolbászt, meg egy kis szalonnát a padlásról. Enni kellett egy falatot, és akkor békében váltunk el. Itt Szolnok megyében ilyen nem volt sose. Itt ridegebb a légkör.

Bontom egy alkalommal a postát: ki vagyok nevezve igazgatónak Kecskemétre. Felhívtam Pálos főnökömet.

– Pálos elvtárs, tudom, illik megköszönnöm a kinevezést. Köszönöm szépen! De tudod, hogy én nem akarok itt maradni.

– Semmi akadály, visszamehetsz igazgatónak Nyíregyházára.

– Persze! Itt vagyok négy hónapig, megfúrtam Kovács Karcsit, hogy visszamehessek igazgatónak...

– Tényleg, ezt ne... Akkor gyere fel Pestre!

Én Pestre se akartam menni, már Nyíregyházán felmerült, hogy felhelyeznek. De képzeld el, ráadtam a fejemet, hogy inkább elmegyek Pestre! (Biztos benne volt az is, hogy oda udvaroltam.) Tegzes Ottóval tanácskoztam, hogy mit tegyek.

Tegzes Ottónak mi volt a beosztása? Sokszor hivatkozol rá.

Azt hiszem, osztályvezető-helyettes volt a Területi főosztályon. Nagyon jól képzett, nyelveket beszélő, a számítástechnikát akkor már kiválóan művelő, jó kapcsolattartó ember volt. Utána a 6 hetes statisztikai iskolát is működtette, fent a Várban. Nagyon elismert szakember volt, és korrekt, segítőkész. Kérdeztem tőle, hogy tárgyaljak Pálossal? Azt mondta, alkudni kell. A főosztályvezető mondani fog egy összeget, én meg hivatkozzak

rá, mennyivel drágább az élet Pesten, mint vidéken. Úgy is lett. Pálos István mondja az összeget, én meg azt, amit Ottó tanácsolt. Pálos hátranyúl, előveszi azt a besorolási táblázatot, s mond valami 2000 Ft körüli számot, ami fizetésnek nagyon jelentős volt. Erre már nem volt mit mondanom, csak igent. De hozzátettem, hogy van még egy kérésem. Egy lakást is kérek, mert össze szeretnék költözni a Debrecenben egyedül élő édesanyámmal. Ezt nem tudta megígérni. Ekkor ismét nemet mondtam. Ma is előttem van: utazom haza a gyorsvonattal, és gondolkodom, tiszta hülye vagyok, ott ragadtam Kecskeméten. Másnap felhívtam Pálost, és mondtam, hogy meggondoltam magam, megyek Pestre.

Két hét múlva a Területi főosztályon voltam mezőgazdasági csoportvezető. Akkor Horváth Tibor is ott dolgozott. Tibor és Ottó az osztály két erőssége volt. Tibor a maga nyugodt, csendes modorával, intelligenciájával, képzettségével. Meg ismerte a viszonyokat. Ő is nagyon sokat segített.

Pálosnak nagy tervei voltak, hogy a főosztályt úgy felfejleszti, hogy a szakfőosztályoknak tulajdonképpen csak az elemzőmunka marad, meg külső szervekkel a kapcsolattartás, mert mi gyűjtünk be minden adatot, mi szerkesztjük a kérdőíveket. Szóval óriási elképzelései voltak. Mindezt természetesen a főosztályvezetők pillanatok alatt megfűrták, ami érthető. Annyira, hogy leépítés lett a főosztályunkon. Ott ültünk, és töprengtünk, hogy mi lesz velünk. Ekkor ajánlotta fel Fazekas Béla (mint aztán kiderült, Pálossal előre megbeszélve), hogy menjek hozzá, és vegyem át az Állami és erdőgazdaságok osztály vezetését. Rossz híre volt annak az osztálynak. Félévenként változtak az osztályvezetők. Meg is mondtam, hogy nem akarok belebukni. Meg hivatkoztam arra, hogy tudomásom szerint van egy jó osztályvezető-helyettes, aki méltán várja az előlépést. Pálos behívta Nagy Imrét, és beavatta a beszélgetésünkbe. Imre azt válaszolta, hogy „nagyon szívesen dolgozom Lukács Palival”. Pillanatok alatt el voltam intézve, be lettem az osztályon mutatva.

Fazekas kiváló főnök volt. De jó kapcsolatom volt a többi osztállyal is, például Tóth Gyurkával és a helyettesével, Oros Ivánnal. Segítettek, rendesek voltak. Végül ott is kértem a lakást. Péter elvtárs azt mondta Fazekas Bélának, hogy nyugtasson meg, előbb-utóbb el fogják intézni a lakásomat. De tudtam, hogy a párttitkár beleszól ezekbe a dolgokba, ezért elmentem hozzá, és elmondtam, mi ígért Péter elvtárs. Kértem, hogy támogasson. Ő viszont ezt mondta: „Ameddig én vagyok a párttitkár, addig te itt nem kapsz lakást.” Én meg eldöntöttem, hogy akkor elmegyek innen.

Ez a hivatali szintű párttitkár volt?

Igen, az. Visszamentem Páloshoz, hogy hol van lakás az országban? Szolnokon volt. Ahová nem akartam jönni. De itt olyan lakás volt az '55-ös viszonyokhoz képest, hogy összetehettem a két kezemet.

Azt még el kell mondanom, hogy egyszer hívatott Fazekas Béla:

– Gyere már be, te anyaszomorító!

El se tudtam képzelni, mit követhettem el. Bementem hozzá. Kérdeztem:

– Mit csináltam?

– Inkább mit nem csináltál? Mikor akarod befejezni az egyetemi tanulmányaidat?!

– Ja, most! – kaptam az alkalmon.

– Akkor rendben van!

Fazekas Béla vette a telefont, és szólt a Tanulmányi osztály vezetőjének, hogy keresni fogom.

A pesti egyetemről volt szó ezúttal. Hanem a vizsgáim egy része már nem volt érvényes, megváltozott az utóbbi években minden. Tizenkettőt újra le kellett tenni, a disszertációt újra meg kellett írni. Kaptam rá két év haladékot. A vizsgáztatási stílus azonban annyira elütött a debrecenitől, ahol a professzossal egy órás elbeszélgetés volt a vizsga, nem a tételhúzás, hogy a munkajogból kapott elégséges után átjelentkeztem Pécsre, és ott egyszerre két-két tárgyból felkészülve, letettem a vizsgákat. Ott avattak fel. Szerencsém volt, mert akkor írták elő a központban az igazgatóknak a kötelező felsőfokú végzettséget. Megkapták a kollégáim a papírokat, hogy 4 vagy 5 éven belül tessék bemutatni az ilyen vagy olyan diplomát. A jogot is elfogadták, úgyhogy nekem már semmi gondom nem volt az oklevél bemutatásával.

Mi volt az igazgatóságok jelentősége?

Barabás Miklós éleslátása és bátorsága – az elnöki jóváhagyásnak is hála – hamar túllépett azon, hogy a területi igazgatóságok csak adatbegyűjtésre és -feldolgozásra valók. Hamar elkezdődött a fejlesztéshez nem alkalmas munkatársak cseréje, a gépesítés, az ösztönzés az elemzések készítésére, publikálásra, a matematikai-statisztikai módszerek alkalmazására. A határozott fejlődés miatt, amelyet némely esetben a szükség kényszerített ki, a főosztályok belátták, hogy nem kiszolgálók, hanem partnerek lettünk.

Házi kiállítás a szolnoki számítógépparkból. Jelenleg Debrecenben őrzik ezeket a Matuzsálemeket. Van itt kurbtis, villanymotoros, lyukszalagos, írógépszalagos. Akinek ilyen nem volt, számolhatott papíron, függvénytáblázzal vagy a ceruzánál gyorsabb, de pontatlanabb logarléccel.

Mit jelentett az igazgatóságokon a gépesítés, a számítástechnika?

Az említett feltörekvő céljaink a mechanikus gépekkel megvalósíthatatlanok lettek volna. Barabás Pesti Lajos segítségével Olivetti gyártmányú könyvelőgépeket szerzett. A munkatársak szívesen és gyorsan megtanulták ezek kezelését. Bár meg is szenvedtek, mert a gépek gyakran elromlottak. A határidők miatt olykor éjszaka is dolgozni kellett. Aztán meg kellett szervezni a számítástechnikai osztályokat. Az új munkatársak beállítása nem jelentett különösebb gondot, mert az emberek érezték, hogy ez a jövő. A központban képezték ki őket. Az említett géptípust az Auditronic, lyukszalagos programmal működő, majd a KFK által kifejlesztett TPA kisszámítógép követte. Az után jöttek a PC-k.

Szolnokon tehát meggyökeresedtél. Mint ahogy a folyóiratnál is.

Nagyon érdekes volt. Hivatott engem és Kóczyán Zolit Barabás. (Zoli itt került a KSH-ba, ipari csoportvezető volt, majd később Kecskeméten lett igazgató. Nagyon szerették, elismert fiú volt.) Barabás ezzel fogadott:

– Idefigyeljete! Arra gondoltam, hogy írtok egy cikket a Statisztikai Értesítőbe. A címe: „A területi statisztika módszertana”.

Egymásra néztünk, és megkérdeztük:

– Főnök, mi az a területi statisztika?

Emlékszem, ahogy mondta:

– Ja, ha tudnám, akkor én írnám meg!

Köszöntük az eligazítást. Voltak gondolataink, még ha mai fejjel naivak is. A könyvtárban végignéztém, melyik cikkekben fordul elő a területi statisztika kifejezés. Kikértem vagy ötöt, és magammal vittem Hévízre, ahová üdülni utaztam. A cikkek használhatatlanok voltak. Zoli közben itthon törte a fejét. Aztán összejöttünk, és írtuk, amit írtunk.

Érdekelnek a szerzőtársaid. Kóczyánt már bemutattad. Voltak további kollégák, akikkel együtt jegyeztetek cikkeket. Szegedi Pál, Végső Zoltán.

Dr. Végső Zoltán itt volt tájékoztatási osztályvezető. Dr. Szegedi Pál a győri igazgatóság vezetője volt. Kigyűjtöttem a repertóriumból, hogy 1980-ig több mint száz cikket írtak a mi szolnoki kollégáink, engem is számolva. Nagyon fontosnak tartottam, hogy minél többen írjanak. A szakcsoportvezetők is. Bevallom, erre büszke vagyok. A publikálás növelte a kollégák önbecsülését és elismertségét.

Tudtad szervezett formában segíteni a tanulmányírást?

Nagyon is! Támogattuk a főiskolai, egyetemi tanulmányokat. A statisztikai szakvizsgákra felkészítettük a munkatársakat. Kötelező volt szakcikket olvasni. Ezeket gyakran én jelöltem ki, és csoportosan megbeszéltük az olvasottakat. Ez sikeresen működött. Ma meg lehet rajta lepődni, de nekünk az ötvenes években Szabad Nép-félórát is el kellett viselni. A szervezett szakmai megbeszélések azokhoz képest felüdülést jelentettek.

Témát hol a szakcsoport maga választott, hol mi tettünk javaslatot. Kezdetben a szakcsoportok írták a cikkeket, de a közgazdasági elemző osztályok megalakulásától kezdve ez lényegében az ő feladatuk lett. Amivel elkészültek, azt a tapasztaltabb kollégák segítve bírálták. (Megelőztük, hogy mindjárt Barabás főszerkesztő szigorával találják szembe

magukat.) Mint szerző, én is igényt tartottam a közgazdászaink észrevételeire. Végül minden cikket én hagytam jóvá. A sikeres publikálást anyagilag is elismertük.

A közgazdászaink egymást messzemenően támogatták, és a mai napig összetartanak. A legtöbb nagyon jó karriert csinált. Egyikük a Megyei Munkaügyi Központ igazgatója lett; tudok hármat mondani, aki az APEH-nél főosztályvezető, osztályvezető, tanácsadó. Van, aki az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnál osztályvezető vagy helyettes. Többen szereztek tudományos fokozatot is.

A tanulmányok alapján meg akartam kérdezni, hogy miért tettél kirándulásokat a Bács-Kiskun megyei statisztikába. De erre már megkaptam a választ. Vagy csak részben?

Még több oka is volt annak. Bács-Kiskun megyében majdnem minden igazgatót én búcsúztattam, és az újat én iktattam be. Az elsőtől, Tanczer Ottótól kezdve egész odáig, míg Kóczyán Zolit „fel nem áldoztam”. Persze örültem, hogy ő lehet ott az igazgató.

Elképesztő volt. Örökké menni kellett. Egy éven keresztül jártam át Bács-Kiskun megyébe, amikor Romány Pál, az ottani első titkár, aki mezőgazdasági miniszter is volt, megrendelte a hivataltól két nagy téma feldolgozását: az öntözését és a szőlőtermesztését. Barabás megbízásából heti 3–4 napot töltöttem ott. Budapestről is kaptunk egy-egy szakértőt segítségül. Amit feldolgoztunk, publikáltuk is.

Mit érzékeltetek Szolnok megyében az 1968-as új gazdasági mechanizmusból? Járt-e ez valamilyen következményekkel a gazdaságstatisztikára?

Az új gazdaságirányítási rendszer bevezetése számunkra – már csak Péter György tevékeny közreműködése miatt is – különösen érdekes volt. De közelíthettek Szolnok megye gazdasági szakembereinek aktivizálódása felől is. Olvastuk a szaksajtót, de ezen túlmenően a bankok vezetői, a Megyei Tanács három osztályvezetője, a statisztikusok közül pedig én tapasztalatcseréket tartottunk az aktuális és megoldandó gazdasági-társadalmi feladatokról. Megérettük egy hatékony szakmai szervezet létrehozásának szükségességét. Ez lett a Magyar Közgazdasági Társaság Szolnok megyei szervezete. Idén ősszel lesz 40 éve, hogy megalakítottuk. 300 fő jelenlétében választottuk meg az elnökséget. Az elnök Kárpáti József lett (ő a Lehel Hűtőgépgyár gazdasági igazgatója volt), a titkári teendőket én láttam el. 1997-ig töltöttem be ezt a funkciót. Sok lenne elmondani, mennyi mindennel foglalkoztunk, most csak a szakmai csoportok szervezését és a finnországi Kereskedelmi Kamarával való kapcsolatot említem. Mindez nagyon sokat segített a hivatali munkában: az ellenőrzésben, információk szerzésében, a vállalatvezetőkkel való kapcsolatokban.

A mezőgazdasági témákon kívül többször írtál a kulturális színvonalról, az életkörülményekről, a társadalmi mobilitásról is. Ezek hogyan kerültek az érdeklődési körödbe?

Akkor ezek voltak a menő témák. Mi itt a pártbizottsággal olyan helyzetbe kerültünk, hogy egy jó barátunk lett a gazd-pol titkár, aki szívesen fogadta azokat a témákat is, amelyek nem az ő munkatervükben szerepeltek, hanem amelyek a megyében vagy országosan felmerültek. Ezek a rövid elemzések (aktuális témák) a negyedéves tájékoztatókban jelentek meg 3-3 oldal terjedelemben. A titkár hálás volt értük, persze ő is profitált belőlük. Ezt nagyon szerették. Aztán volt, amit nem szerettek.

Korábban az öntözési gazdálkodásról írottakkal például kifejezetten bajom volt. Az volt abban az időben a szemlélet, hogy a rossz területeket kell öntözni, azokat kell feljavítani. Nekem sikerült bebizonyítanom, hogy téves az elmélet. A jó területeket kell öntözni, mert azok kétszer, háromszor akkora hozamot adnak, míg a rossz földeken, ha 50%-kal növelik is a termést, akkor is elmaradnak, a költségek nem térülnek meg.

Ez a jelentés kiment. Pillanatok alatt hívtak a pártbizottságra. Hogy képelem én, hogy ezt közöltük, anélkül, hogy nekik bemutattuk volna? (Ki volt adva nekünk, hogy semmi elolvasás és semmi befolyás. Az ilyesmitől védeni kellett az anyagainkat.) Tény, hogy feljelentettek a Központi Bizottságnál, hogy téves dolgokat terjesztünk. Szóltam Fazekas Bélának, ő meg odafönt tisztázta, hogy ezek abszolút nem vad dolgok, hanem nagyon is értelmesek. Az akkori pártbizottsági osztályvezetővel, aki itt tanácselnök-helyettes lett, haláláig nagyon jóban voltunk, annak ellenére, hogy így összetűztünk.

Vezetői pályádon voltak-e olyan helyzetek, amikor igazságot kellett tenni, s neked sikerült jó bírónak lenned, ha nem is lettél bíró eredeti elképzelésed szerint?

Talán bírói feladathoz hasonlított a döntések előtti megfontolás, az új dolgozók alkalmazásakor az emberismeret, a munkatársak privát gondjaiban való segítségnyújtás. Három kollégáról például feltűnően rossz előzetes jellemzést kaptam. Megismerkedtem velük, felvettem őket. Később ketten megyei igazgatók lettek, a harmadik pedig elismert számítástechnikai osztályvezető...

Amikor nyugdíjba vonultál, maradtak-e olyan feladatok, amelyeket még személyesen szerettél volna megoldani?

Nem volt könnyű 32 év után megválni a szolnoki igazgatóságtól. Céltudatosan kiépített, országosan elismert, szakmailag felkészült csapat volt ez már 1987-ben is, amikor nyugdíjba mentem. Persze biztosan elfogult vagyok, amikor ezt mondom. Az utódom Sándor István lett. Néhány évvel korábban ment nyugdíjba Barabás Miklós főosztályvezető is.

Köszönöm szépen a beszélgetést!

Számomra nagyon érdekes volt a KSH-nál töltött időszakra visszaemlékezni. Köszönöm a türelmedet, amellyel az életkorral járó szószátyárságot elviselted. Ha az olvasók is elviselték, előtűnt is le a kalappal!

IRODALOM

Szolnok megye statisztikai évkönyve, 1952–1955. KSH Szolnok Megyei Igazgatósága, Szolnok, 1956

Dr. Novák Zoltán (2010): Múltidézés: a Területi Statisztika az ötvenes évtizedben. Területi Statisztika, 1.

Dr. Dusek Tamás (2010): Múltidézés: a Területi Statisztika a hatvanas évtizedben. Területi Statisztika, 2.

Kulcsszavak: interjú, statisztikatörténet, Területi Statisztika, KSH-igazgatóságok, KSH-felügyelőségek, mezőgazdasági statisztika, állatszámolás, termésbecslés, racionalizálás, begyűjtés, Pálos István, Barabás Miklós, Fazekas Béla, Tegzes Ottó.

Resume

Dr. Pál Lukács devoted all his career to regional statistics. He has been the member of our review's editorial board, he was one of the most prolific authors with 25 papers, mainly on agriculture, but on the population's life conditions and methodology as well. He had been the director of the Szolnok County Directorate of HCSO for 32 years. The interview shows the development how rural statistical institutes developed and gives an overview on that age.